

**Національна академія педагогічних наук України
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені М. Ярмаченка
НАПН України**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка
НАПН України

Л.І.Прохоренко
Схвалено Вченою радою Інституту
(протокол № 10 від «15» грудня 2022 р.)

**Робоча програма навчальної
Дисципліни ВД 25
Індивідуальна освітня траєкторія дитини з ООП**

Спеціальність 053 Спеціальна психологія/016 Спеціальна освіта

Кількість кредитів ЄКТС (годин) 2 ЄКТС/60 год.

Освітній рівень третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти

Статус вибіркова

Викладач Ярмола Наталія Анатоліївна

Контакти 380677628838, yarmola_natalia@gmail.com

Укладач програми:

Ярмола Наталія Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, заступник директора з наукової роботи Інституту спеціальної педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні вченої ради Інституту спеціальної педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України
Протокол №5 від 30 серпня 2022 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 1	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки, 01 Освіта (шифр і назва)	Дослідницько-інноваційна	
	Напрямок підготовки 016 Спеціальна освіта, 053 Спеціальна психологія (шифр і назва)		
Модулів – 4	Спеціальність: 016 Спеціальна освіта, 053 Спеціальна психологія (шифр і назва)	Рік підготовки	
Змістових модулів – 4		1-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання «Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП»		Семестр	
Загальна кількість годин – 30/1 ЄКТС		1-й/2-й	1-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 20 самостійної роботи студента – 10	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Доктор філософії	10 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		10 год.	10 год.
		Вид контролю:	
		залік	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчального курсу є ознайомлення з методичними аспектами

побудови індивідуальної освітньої траєкторії дитини з особливими освітніми потребами в закладі освіти. Формування практичних навичок щодо плідної співпраці педагогічних працівників, батьків щодо фахового психолого-педагогічного супроводу та підтримки дитини з особливими освітніми потребами.

Завдання навчального курсу

1. Розкрити термінологічні основи курсу. Ознайомити з теоретичними та науково-методичними засадами впровадження інклюзивного навчання в закладах освіти.

2. Ознайомити з практичними кроками розроблення індивідуальної освітньої траєкторії дитини з ООП в умовах інклюзивного навчання: індивідуальна програма розвитку, індивідуальний навчальний план та програми, адаптація/модифікація навчальних матеріалів.

3. Удосконалити навички педагогічних працівників щодо використання технологій організації навчально-виховного процесу на основі індивідуального та диференційованого підходу до дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання.

4. Розкрити механізми побудови ефективної співпраці всіх учасників освітнього процесу (педагогів, батьків, учнів). Ознайомити з особливостями співпраці закладу освіти з сім'ями учнів з ООП.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК1. Здатність до виконання професійних завдань і педагогічних функцій в умовах мінливого освітнього середовища.

СК2. Здатність здійснювати ефективну організацію навчально-виховного процесу у закладах освіти на основі знань з теорії та практики вищої освіти, моделювання діяльності фахівця; викладання у вищій школі.

СК3. Здатність до здійснення цілеспрямованої діяльності з проектування педагогічного процесу та окремих його складових відповідно до цілей, задач

вищої освіти та розробки нормативної, організаційної й навчально-методичної документації.

СК4. Здатність до управління навчальною діяльністю з підготовки фахівця за допомогою розробленої системи дидактичних засобів.

СК5. Здатність визначити стан і потенціал системи організації освіти у закладах освіти, в тому числі володіння методикою аналізу освітньої діяльності у закладі освіти, проведення педагогічної діагностики та моніторингу якості освіти.

СК6. Здатність використовувати теоретичні знання й практичні навички організації зв'язків з громадськістю та засобами масової інформації для вирішення завдань освітнього процесу у закладах освіти.

СК7. Уміння формулювати та ініціювати нові ідеї, формулювати їх мету, завдання, розраховувати обсяг необхідних ресурсів. Застосовувати основні складові методології адміністративного управління: системна інтеграція, управління часом, бюджетом, якістю проекту, управління ризиками, командою, комунікаціями та змінами.

СК8 Уміти правильно розподіляти і делегувати повноваження в структурі апарату управління організації, приймати фахові рішення у процесі проектування і удосконалення організаційної та виробничої структури підприємств. Координувати діяльність служб і підрозділів організації у сфері управління організаціями, інноваціями, фінансами, персоналом, маркетингом.

СК9. Здатність до взаємодії із соціальними партнерами (стейкхолдерами), в тому числі й іноземними, щодо створення систем забезпечення якості освіти та якості освітньої діяльності.

СК11. Здатність створювати належний психологічний клімат в групі; виявляти шляхи оптимізації управління навчально-виховним процесом та створювати умови для їх реалізації; формувати психологічну готовність майбутніх фахівців до виконання ними своїх професійних обов'язків.

СК12. Здатність організовувати і здійснювати навчання дорослих у рамках формальної та неформальної освіти.

СК14. Здатність до самоаналізу та коригування педагогічної діяльності, самоменеджменту, саморозвитку.

Загальні компетентності

ЗК1. Знання та розуміння предметної області та специфіки управлінської діяльності.

ЗК2. Здатність до застосовування здобутих знань й набутих умінь у ситуаціях практичної діяльності на основі розуміння особливостей предметної області і професії.

ЗК3. Здатність здійснювати усну і письмову комунікацію професійного спрямування рідною та іноземною мовами.

ЗК4. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій з метою пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК5. Здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісні взаємодії при вирішенні поставлених завдань. Переконувати більшість членів групи у правильності прийнятого рішення. Визнати свої помилки та виправляти їх.

ЗК7. Здатність до адаптації, креативності, генерування ідей та дій в новій ситуації.

ЗК8. Проектувати, організовувати й аналізувати педагогічну діяльність. Планувати навчальні заняття відповідно до навчального плану закладу й на основі його стратегії. Викладати зміст матеріалу ясно та логічно, опираючись на знання й досвід студентів. Відбирати й використовувати відповідні навчальні засоби для побудови технологій навчання.

Очікувані результати навчання охоплюють:

Після проходження навчання кожен учасник/учасниця:

– володітимуть теоретичним та науково-методичним підґрунтям впровадження інклюзивного навчання в закладах освіти, зможуть застосовувати отримані знання для досягнення практичних цілей;

– опанують алгоритм розроблення індивідуальної освітньої траєкторії дитини з ООП в умовах інклюзивного навчання: індивідуальна програма

розвитку, індивідуальний навчальний план та програми, адаптація/модифікація навчальних матеріалів

– сформуують навички щодо використання технологій організації навчально-виховного процесу на основі індивідуального та диференційованого підходу до дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання;

– зможуть застосовувати ефективні стратегії взаємодії з батьками дітей з особливими освітніми потребами.

Зміст представленого курсу має практичну спрямованість та охоплює: змістовну, практичну (практико зорієнтовану) і ресурсну (методичну) складові підвищення кваліфікації педагогічних працівників, які працюють в закладах освіти, в яких впроваджується інклюзивне навчання.

4.Програма навчальної дисципліни

1.1. Термінологічні основи курсу	Що таке «Індивідуальна освітня траєкторія», «дитиноцентризм»; Напрямки реалізації «індивідуального освітнього маршруту»	Теорія Практика	Індивідуальна освітня траєкторія, індивідуальний освітній маршрут, дитиноцентризм,	3
1.2. Алгоритм зарахування дитини з ООП до навчального закладу	Хто такі «учасники навчального процесу»; Кроки навчального закладу щодо запровадження інклюзивного навчання; Алгоритм дій батьків (або осіб, що їх замінюють) для організації зарахування дитини з ООП на інклюзивне навчання; Перелік документів для організації інклюзивного навчання у ЗЗСО;	Теорія Практика	Учасники навчального процесу, алгоритм, освітні потреби, команда супроводу дитини	3
1.3. Індивідуальний супровід дитини з ООП у загальноосвітнь ому навчальному закладі.	Діагностична діяльність спрямована на виявлення важливих особливостей діяльності, поведінки та психічного стану дитини; Пріоритетні напрямки роботи в рамках індивідуального супроводу дитини	Теорія Практика	Діагностична діяльність, прийоми діагностичної діяльності, індивідуальний супровід дитини	3

1.4. Розроблення ІПР	Основні кроки розроблення ІПР; Алгоритм розроблення ІПР в закладі освіти; П'ятьма сфер розвитку, за якими здійснюється комплексне вивчення дитини		Сфери розвитку, індивідуальний навчальний план, індивідуальна навчальна програма, моніторинг	
1.5. Адаптація/ модифікація навчального матеріалу	Основні підходи та принципи до адаптації та модифікації навчального матеріалу для дітей з ООП; Види адаптації та пристосувань для дітей з особливими освітніми потребами	Теорія Практика	Адаптація, модифікація, навчальний матеріал, спеціальні пристосування	1
1.6. Проведення моніторингу реалізації ІПР	Оцінка динаміки розвитку дитини з особливими освітніми потребами; Визначення особистісних досягнень дитини з ООП	Теорія Практика	Оцінка розвитку, моніторинг досягнень, динаміка розвитку	1
Модуль 2. Індивідуалізація та диференціація навчання для врахування індивідуальних особливостей кожної дитини				7
Особливості організації навчального процесу в класі де навчається дитина з ООП	Продуктивні форми організації навчальної діяльності;	Теорія Практика	Навчальна діяльність, пристосування середовища, педагогічний інструментарій	2
Індивідуальний та диференційований підхід у роботі з дітьми з ООП	Основні прийоми організації індивідуального та диференційованого підходів у роботі з дітьми з ООП	Теорія Практика	Індивідуалізація, диференціація, прийоми організації педагогічної діяльності	3
Зміст та прийоми реалізації індивідуального та диференційованого підходів	Умови успішної реалізації корекційної спрямованості педагогічної роботи;	Теорія Практика	Корекційна спрямованість, фахова підготовка, індивідуальні потреби	2
Модуль 3. Співпраця фахівців як необхідна передумова забезпечення реалізації індивідуальної освітньої траєкторії дитини з ООП в умовах інклюзивного навчання				7

Забезпечення корекційної спрямованості педагогічної роботи	Спрямованість роботи корекційного педагога в межах організації роботи командного супроводу дітей з ООП	Теорія Практика	Педагогічна корекція, освітнє середовище, інклюзивна модель, корекційно-розвивальна робота,	3
Вчитель та асистент: професійне співробітництво	Функції асистента вчителя; Професійне співробітництво у супроводі дитини з ООП	Теорія Практика	Цілеспрямований добір змісту, професійна діяльність, фахові функції, маршрут співробітництва	4
Модуль 4. Створення системи ефективної співпраці педагогів та батьків для успішної реалізації ІОТ дитини з ООП				5
Участь батьків в організації інклюзивного навчання	Відповідальність батьків в українському законодавстві Права батьків здобувачів освіти;	Теорія Практика	Здобувачі освіти, відповідальне батьківство, фасилітаторство	2
Особливості співпраці закладу освіти з сім'ями учнів з ООП	Принципи педагогічної діяльності орієнтованої на інтереси сім'ї; Форми роботи з батьками	Теорія Практика	Батьківські дні, педагогічне консультування, батьківський актив	3

План навчального курсу

Назва модулів	Всього годин	Лекції	Практична робота	К-сть годин контролю	Вид контролю
Модуль 1. Індивідуальна освітня траєкторія як форма навчальної діяльності	11	5	4	2	Тренінг-завдання
Модуль 2. Індивідуалізація та диференціація навчання для врахування індивідуальних особливостей кожної дитини	7	3	2	2	Тренінг-завдання
Модуль 3. Співпраця фахівців як необхідна передумова забезпечення реалізації індивідуальної освітньої траєкторії дитини з ООП в умовах інклюзивного навчання	7	3	3	1	Тренінг-завдання
Модуль 4. Створення системи ефективної співпраці педагогів та	5	2	2	1	Тренінг-завдання

батьків для успішної реалізації ІОТ дитини з ООП					
Підсумковий контроль	30	13	11	6	Тест Практичне завдання

5. Розподіл балів, які отримує здобувач доктора філософії

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. Методичне забезпечення

1. Навчально-методичні посібники.
2. Методичні рекомендації за темою навчального курсу.
3. Наочні презентації та відео демонстрації.

Рекомендована література

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII (Стаття 19. *Освіта осіб з ООП. Стаття 20. Інклюзивне навчання*);
2. Основи інклюзивної освіти: [навч.-метод. посіб./за заг. ред. А. А. Колупаєвої]. – К. : «А.С.К.», 2012. – 308 с.
3. Лист МОН України від 10.01.2017 № 1/9-2 «Про сучасні підходи до навчально-виховного процесу учнів з особливими освітніми потребами»;
4. Постанова КМУ від 9 серпня 2017 року «Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах»;
5. Базовий компонент дошкільної освіти / науковий керівник : А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; авт. кол-в: Богуш А.

М., Беленька Г. В., Богініч О. Л. та ін. – К. : Видавництво, 2012. – 26 с.

6. Беленька Г. В. Вихователь дітей дошкільного віку : становлення фахівця в умовах навчання : монографія / Г.В. Беленька. – К. : Світич, 2006. – 304 с.

7. Нова українська школа : концептуальні засади реформування середньої школи [Електронний ресурс] / упорядн. Гриневич Лілія, Елькін Олександр, Калашнікова Світлана та ін. / заг. ред. Грищенко Михайла ; Міністерство освіти і науки України. – К., 2016. – 36 с. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf/>.

8. Ленів З. Особливості реалізації інклюзії та підготовки відповідних фахівців: проблеми, досвід, перспективи / З. Ленів // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. – Серія 19 : корекційна педагогіка та спеціальна психологія. – К. : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2014. – Вип. 28. – С. 119–125.

9. Логопедична онлайн-служба «Коректолог» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://korektolog.com>.

10. Лорман Т. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі : практич. посіб. / Т. Лорман, Дж. Демплер, Д. Харві; пер. з англ. – К.: СПД-ФО Парашин І.С., 2010. – 296 с.

10. Луценко І. В. Організаційно-педагогічні умови діяльності асистента вчителя в інклюзивному навчальному закладі : автореф. дис... на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спец. : 13.00.03 «Корекційна педагогіка» / І. В. Луценко; Інститут спеціальної педагогіки НАПН України. – К. , 2017. – 20 с.

11. Маккен Дж. Идет работа. Стратегии работы с поведением / Рон Лиф, Джон Маккен. – М.: ТОВ Толкачев, 2016. - 608 с.

12. Мартинюк В. Ю. Міжнародна класифікація функціонування як дороговказ впровадження концепції соціальної педіатрії / В. Ю. Мартинюк, О. В. Назар // Современная педиатрия. – 2015. – №3. – С.100– 103.

13. Мелешкевич О., Ерц Ю. Особые дети. Введение в прикладной анализ поведения. - Самара: Бахрах-М, 2014. — 208 с.

14. Методичні рекомендації для розроблення профілів ступеневих програм, включаючи програмні компетентності та програмні результати навчання / пер. з англ. Національного експерта з реформування вищої освіти Програми Еразмус+, д-ра техн. наук, проф. Ю. М. Рашкевича. – К. : ТОВ «Поліграф плюс», 2016. – 80 с.

15. Методичні рекомендації щодо організації навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх та дошкільних навчальних закладах у 2015–2016 навчальному році. – Режим доступу : mirrvopsi.at.ua/Methodrecomend/inkluz.doc.

16. Миронова С.П. – Робота фахівців з сім'ями, які виховують дітей з особливими освітніми потребами // Актуальні питання корекційної освіти. Випуск N 9. – 2017.

17. Миронова С.П. Педагогіка інклюзивної освіти [навчально-

методичний посібник]. – Кам'янецьПодільський, 2016. – 164 с.

18. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навч. посіб.[для студ. вищ. навч. закл.]/Неля Євтихіївна Мойсеюк.– [5-те вид., доп. і перероб.]. – К. : Кондор, 2007. – С. 359-377.

19. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.

20. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М. А. Порошенко та ін. – К. : 2018. – 252 с.

21. Освіта дітей з особливими потребами: від інституалізації до інклюзії, 27–28 жовтня 2016 року; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського : зб. тез доповідей / ред. кол. В. В. Засенко, А. А. Колупаєва, Н. І. Лазаренко, З. П. Ленів. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2016. – 416 с.

22. Основи інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник / за заг. ред. А. А. Колупаєвої. – К. : «А. С. К.», 2012. – 308 с.

23. П'яткова Т. Розвиток інклюзивної компетентності вчителя : швейцарський досвід [Електронний ресурс] / Т. П'яткова. – Режим доступу : <http://www.deseco.admin.ch>.

24. Підготовка педагогів до роботи в умовах інклюзивного навчання // Вісник науково-дослідницької лабораторії інклюзивної освіти / упорядники: І. В. Юхимець

25. Л. О. Савчук. – Випуск 3. – Рівне : РОІППО, 2012. – 69 с.

26. Підготовка педагогічних кадрів до роботи з різними категоріями дітей: виклики та можливості : матеріали міжвузівської (заочної) науково-практичної конференції (Хмельницький, 28 лютого 2018 року). – Хмельницький : ПП «А.В.Царук», 2018. – С. 135–138.

27. Пономаренко М. А. Педагогическое супервизорство: генезис понятия и сущность [Електронний ресурс] / М. А. Пономаренко // Письма в Эмиссия. Оффлайн (The Emissia.Offline Letters) (Электронный журнал). – 2012. – Режим доступа : <http://www.emissia.org/offline/2012/1839.htm>.

28. Проект TUNING «Tuning Educational Structures in Europe» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tuning.unideusto.org/tuningeu>.

29. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами : Навчально-методичний посібник у 9 книгах / За заг. ред. Колупаєвої А. А. – К. , 2010. – 363 с. 60. Рекомендаційні матеріали щодо створення Нового Освітнього Простору. Режим доступу: <http://dfrr.minregion.gov.ua/foto/upload/%D0%9D%D0%9E%D0%9F.pdf>.

30. Організація співпраці з батьками : робоча прогр. навч. дисцип. [для студентів напр. підгот. 6.010101 “Дошкільна освіта”, спеціальності 012 “Дошкільна освіта”] / уклад. Н. В. Стаднік. – Київський університет імені Бориса Грінченка, 2017. – 37 с.

30. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері

реформування загальної середньої освіти "Нова українська школа" на період до 2029 року [Електронний ресурс] : розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року № 988-р. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80>.

31. Ярмола Н.А. «До питання соціальної адаптації дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах освітнього закладу» /Н. А.Ярмола// Науково-методичні засади формування життєвих та соціальних компетентностей у дітей з інтелектуальними порушеннями, - Дніпро, 2018. – 87-89 с.;

32. Stebljuk, S., Bondarenko, Y., Torop, K., **Yarmola, N.**, Kuzava, I., & Shulzhenko, D. (2021). Formation of Communication Skills in Junior Schoolchildren with Intellectual Disabilities in the Conditions of Inclusive Education. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 12(4), 329-345. <https://doi.org/10.18662/brain/12.4/253>

33. Тороп К., **Ярмола Н.**, Литовченко С., Трикоз С., Шевченко В., Круглик О. Інноваційні підходи до соціалізації дітей з особливими освітніми потребами (порушення інтелектуального розвитку). Kristina Torop, Nataliia Yarmola, Svitloana Lytovchenko, Snizhana Trykoz, Volodymyr Shevchenko, Oksana Kruhlyk. The innovative development of socialization of children with special education needs on the intellectual disability example. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*. 2021. [11/02-XXIV](https://doi.org/10.18662/adalta/11.02/254) (VOL. 11, ISSUE 2, SPECIAL ISSUE XXIV). P. 93-97

<http://www.magnanimitas.cz/11-02-xxiv>

<http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/110224/PDF/110224.pdf>